

Η ΕΝ ΡΩΜΗ, ΜΕΛΕΤΩΜΕΝΗ ΕΝΩΣΙΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ¹

Β'.

Αἱ περὶ ἀρχιερείας ἀξιώσεις τῶν Παπῶν ἀβάδιτοι.

Ἐν τῷ προηγουμένῳ ἄρθρῳ ἐξητάσμεν πῶς αἰ-
ποτε οἱ πάπαι ἐπεδίωξαν τὴν ὑποταγὴν τῶν ἀνα-
τολικῶν λαῶν ὑπὸ τὴν πνευματικὴν τῶν ἐξουσίων.
Ἐν τῷ παρόντι δὲ καὶ τῷ ἐπομένῳ θέλομεν πειραθῆ
νὰ ἐρευνήσωμεν, διὰ τί πάντοτε οἱ ἀνατολικοὶ λαοὶ
ἀπεκρούσαν καὶ ἔτι νῦν ἀποκρούουσι τὴν τοιαύτην
ὑποταγὴν. Οἱ λόγοι τῆς ἀποκρούσεως ταύτης τῶν
παπικῶν ἀξιώσεων παρὰ τῆς ἀνατολῆς δύνανται
καθ' ἡμᾶς εἰς τρεῖς νὰ συγκεφαλαιωθῶσιν. Οἱ ἀνα-
τολικοὶ λαοὶ δὲν δέχονται νὰ ἀναγνωρίσωσιν ἀρχι-
εργὸν τὸν πάπαν α') διότι ἡ ἀξίωσις αὕτη τῶν πα-
πῶν νὰ ἄρχωσι τῆς ἐκκλησίας εἶναι ἀδικαιολόγητος,
ἄνευ βάσεως, εἶναι ἀπλὴ ὑπαγόρευσις ἀλαζονείας
καὶ οὐδὲν πλέον β') διότι ἡ ὑποταγὴ αὐτῶν ὑπὸ
τὸν πάπαν ἢ τὴν παπικὴν ἐκκλησίαν θὰ διέσφαιρει
τὸν παρ' αὐτοῖς σωζόμενον γνήσιον καὶ καθαρόν χρι-
στιανισμόν καὶ γ') διότι θὰ ἦτο αὐτοῖς ἐπιβλαβὴς
αὕτη καὶ πολιτικῶς, καὶ ἠθικῶς, καὶ κοινωνικῶς.
Ἐνταῦθα θὰ ἐξετάσωμεν τὸ πρῶτον.

Ἡ ἀξίωσις τοῦ πάπα νὰ ἀναγνωρίζεται παρὰ
πάντων ὡς ἡ κανονικὴ κεφαλὴ καὶ ὁ νόμιμος ἀρχι-
εργὸς τοῦ χριστιανισμοῦ εἶναι ἀβάσιμος καὶ δὲν στη-
ρίζεται ἐπὶ τῆς ἀληθείας. Αἱ ἀρχαῖαι ἐκκλησίαι
ἀνεγνώριζον κεφαλὴν καὶ ἀρχιεργὸν τῆς ἐκκλησίας τὸν
Χριστὸν (Ἐφεσ. α', 22), καὶ οὐδένα ἄλλον. Ἦσαν
δὲ ἀνεξάρτητοι ἀπ' ἀλλήλων καὶ διεῖπον τὰ ἐκυ-
τῶν ἐκάστη διὰ τῶν συνόδων τῶν ἐπισκόπων τῶν,
ἔχουσαι τελείαν αὐτοδιοίκησιν καὶ αὐτονομίαν. Ἦτο
δηλ. ἡ ἀρχὴ τῆς διοικήσεως τῶν ἐκκλησιῶν ὅποια εἶναι
μέχρι τῆς σήμερον ἡ διοίκησις τῶν ὁρθόδοξων ἐκ-
κλησιῶν. Μόνον πρωτεῖα τιμῆς ἢ τὰς πρώτας τι-
μὰς πρωτοκαθεδρίας εἶχον οἱ ἐπίσκοποι τῶν ἐπιση-
μοτέρων πολιτικῶς πόλεων, δηλαδή οἱ ἐπίσκοποι
Ῥώμης, Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας καὶ
Ἀντιοχείας, εἰς οὓς προσετέθη ὑπὸ Θεοδοσίου τοῦ
Β' καὶ ὁ Ἱεροσολύμων, ὡς ὁ ἐπίσκοπος τῆς πόλεως,
ἐν ᾗ ἐσταυρώθη ὁ Κύριος καὶ ἀφ' ἧς ἐξηπλώθη τὸ
πρῶτον τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου. Τὰ πρωτεῖα ταῦτα
δὲν ἦσαν πρωτεῖα δικαιοδοσίας (jurisdictionis),
ἀλλ' ἀπλῶς τιμῆς (honoris). Ἐὰν ἀνεφάνετο
διαφορὰ τις τοπικοῦ χαρακτῆρος, ἤρκει τοῦ τόπου
ἡ σύνοδος νὰ διαλύσῃ αὐτήν. Ἐὰν δὲ συνεκίνη
τὴν ὅλην ἐκκλησίαν ζήτημά τι, συνήρχετο οἰκου-
μενικὴ σύνοδος πρὸς διευθέτησιν αὐτοῦ. Ἡ οἰκου-
μενικὴ σύνοδος ἀντεπροσώπευε τότε οὐχὶ ἐνὸς τόπου,
ἀλλὰ πασῶν τῶν χριστιανικῶν χωρῶν τὰς ἐκκλη-
σίας. Τότε ἐξεδηλοῦτο καὶ ἐξωτερικῶς ἡ ἐνότης
τῆς ἐκκλησίας, ἥτις κυρίως ἦτο ἐνότης πίστεως καὶ
ἀγάπης, οὐχὶ ἐνότης διοικήσεως ὑφ' ἑνα ἐπίσκοπον.
Ἐκαστος ὑπεχρεῖτο νὰ ὑπεικῇ εἰς τὴν σύνοδον τῆς
χωρᾶς του, οὐδεὶς δὲ ἠδύνατο νὰ ἐπεμβαίνει εἰς τὰς

ὑποθέσεις ξένης ἐκκλησίας. Μόνον οἰκουμενικῆς συνό-
δου αἱ ἀποφάσεις ἐπεδύλλοντο πανταχοῦ. Τοῦτο
ἦτο τὸ πολίτευμα τῆς ἀρχαίας ἐκκλησίας, κατὰ
τοῦτο δὲ διοικούνται μέχρι τοῦ νῦν αἱ ὁρθόδοξοι
ἐκκλησίαι τῆς ἀνατολῆς.

Ὁ ἐπίσκοπος Ῥώμης ἀπὸ τοῦ Β' αἰῶνος ἠθέ-
λησε νὰ λάβῃ ἀνωτέραν ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν λοιπῶν
ἐπισκόπων, καὶ κατὰ μικρὸν ἤγειρε τὴν ἀξίωσιν νὰ
ἀναγνωρισθῇ κεφαλὴ καὶ ἀρχιεργὸς ἀπόλυτος τῆς ἐκ-
κλησίας. Ἀλλ' αἱ ἀξιώσεις του αὐταὶ εὐθὺς ἀπε-
κρούσθησαν ὑπὸ τῶν ἀνατολικῶν ἐκκλησιῶν, ἐν δὲ
τῇ δύσει ἐπεκράτησε μὲν, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ἐγένετο
τοῦτο κατὰ μικρὸν καὶ μετὰ μακρὰν ἀντίστασιν,
ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω. Ἡ ἀλαζονικὴ αὕτη ἀπαί-
τησις τῶν ἐπισκόπων τῆς Ῥώμης, ἥτις προὐκάλεσε
τοσαῦτα σκάνδαλα ἐν τῷ χριστιανικῷ κόσμῳ καὶ
ἐγένετο ἡ αἰτία τῶν διαφόρων ἐν αὐτῷ σχισμά-
των, ἐγεννήθη ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν, διότι ἦσαν οἱ
ἐπίσκοποι τῆς κοσμοκράτορος Ῥώμης. Οἱ Ῥωμαῖοι
εἶχον κατακτήσει ὁλόκληρον σχεδὸν τὸν τοῖς ἀρ-
χαίοις γνωστὸν κόσμον, καὶ ἀπὸ Ῥώμης ἐδέσποζον
πολιτικῶς πασῶν τῶν χωρῶν ὁ Ῥωμαῖος ἐνόμιζεν
ὅτι ἐγεννήθη ἵνα ἄρχῃ. Ἦτο δυνατόν καὶ ἐν τῇ
ψυχῇ τοῦ Ῥωμαίου ἐπισκόπου, τοῦ ἐπισκόπου τῆς
βασιλευούσης πόλεως τοῦ κόσμου, νὰ μὴ γεννηθῇ
ὁμοίος πόθος; Ἰδοὺ ἡ πηγὴ τῆς παπικῆς ἀλαζο-
νείας, ἰδοὺ ἡ βαθυτέρα αἰτία τῶν παπικῶν περὶ
παντοκρατορίας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀξιώσεων. Ἀλλὰ
διὰ τὰς ἀξιώσεις ταύτας ἔπρεπε νὰ ἐξευρεθῇ εὐλο-
γοφανὴς τις βᾶσις. Ὡς τοιαύτην δὲ ὑπεστήριξαν
ἀπ' ἀρχῆς οἱ ἐπίσκοποι τῆς Ῥώμης τὴν ἰδέαν, ὅτι
εἶναι δῆθεν διάδοχοι τοῦ Πέτρου καὶ ὡς τοιοῦτοι
ἀξιοῦσι τὴν ἀρχιερίαν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Ἐν Ῥώμῃ
ἐφαντάσθησαν τὸν Πέτρον ἀρχιεργὸν τῆς πρώτης ἐκ-
κλησίας καὶ κεφαλὴν τῶν ἀποστόλων. Ἐπειτα
δὲ ἐφαντάσθησαν τὸν Πέτρον ὡς εἰσαγαγόντα πρῶτον
τὸν Χριστιανισμόν εἰς Ῥώμην καὶ γενόμενον πρῶτον
ἐπίσκοπον αὐτῆς. Λέγομεν ἐφαντάσθησαν, διότι οἱ
δύο οὗτοι ἰσχυρισμοὶ εἶναι ἐντελῶς ἐσφαλμένοι καὶ
δὲν στηρίζονται ἐπὶ τῆς ἀληθείας. Ὁ Πέτρος οὐδα-
μοῦ τῆς Κινητῆς Διχθήκης παρυσιαῖζεται ὡς κεφαλὴ
τῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' ὡς εἰς τῶν ἀποστόλων, δὲν
διατάσσει δὲ οὐδαμῶς, ἀλλὰ συζητεῖ ὡς ἴσος πρὸς
ἴσους πρὸς τοὺς ἄλλους ἀποστόλους, ὡς ἐγένετο ἐν
τῇ συνόδῳ τῶν Ἱεροσολύμων (Πράξ. ιε'), ἐν Ἀντιο-
χείᾳ δὲ ἠλέγχθη παρὰ τοῦ Παύλου (Γαλ. β', 11).
Ἄν ἡ ἀρχαιότης καὶ μέχρι σήμερον ἡ ἐκκλησία
τάσσει αὐτὸν μετὰ τῶν κερυφαίων (τοιοῦτοι ἦσαν
πλὴν αὐτοῦ καὶ οἱ Ἰσχωβος, Ἰωάννης, Παῦλος),
τοῦτο σημαίνει μόνον ὅτι οὗτοι διὰ τῶν πλειοτέρων
προτερημάτων αὐτῶν καὶ τοῦ μεγαλητέρου ζήλου
τῶν διεκρίνοντο μετὰ τῶν ἀποστόλων. Τὸ «ἐπὶ
ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν»
(Ματθ. κε', 16.) ἐξηγοῦσιν οἱ ἀρχαῖοι ὡς σημαῖ-
νον τὴν πίστιν, ἐφ' ἧς ἐστερεώθη ἡ ἐκκλησία. Τὰς
δὲ κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἔδωκεν ὁ Κύ-
ριος οὐ μόνον τῷ Πέτρῳ, ἀλλὰ καὶ τοῖς λοιποῖς ἀπο-
στόλοις (Ἰω. κ', 23). Ἄν ἐρωτᾷ δ' αὐτὸν τρεῖς, ἂν
ἀρχαῖα αὐτὸν, καὶ εἶτα προσέθετε «ποιμαίνει τὰ πρό-
βατά μου» (Ἰω. κ', 16), ἐπράξε τοῦτο, ἵνα ἐπα-

¹Ἰδε σελ. 97.

νορθώσῃ αὐτὸν εἰς τὸ ἀποστολικὸν ἀξίωμα, οὐ εἶχε γίνεαι ἀνάξιος, τρεῖς ἀρνήθησι τὸν Χριστόν. Ταῦτα εἶναι σήμερον ἀλήθειαι ὑπὸ τῆς ἐρημνευτικῆς ἐπιστήμης βεβαιωμένοι, καὶ μόνον ἄνθρωποι στερούμενοι πάσης ἐπιστημονικῆς θεολογικῆς μορφώσεως δύνανται ἄλλην ἔννοιαν νὰ ἀποδίδωσιν εἰς τὰ γραφικὰ ταῦτα χωρία. Ἐπειτα ὅτι ὁ Πέτρος ἔδρυσεν τὴν ἐν Ῥώμῃ ἐκκλησίαν καὶ ἐγένετο καὶ πρῶτος ταύτης ἐπίσκοπος, εἶναι καθαρὸς μῦθος, ἀπαντῶν τὸ πρῶτον ἐν τῷ ἀποκρύφῳ καὶ ψευδεπιγράφῳ τοῦ Β' αἰῶνος, τοῖς Κλημεντίσις. Ἡμεῖς γνωρίζομεν θετικῶς ἐκ τῆς Βίβλου τῶν Πράξεων (ἥτις οὐδὲν τοιοῦτο λέγει περὶ Πέτρου), ὅτι ὁ Παῦλος ἐκήρυξεν ἐν Ῥώμῃ, ὅπου ἡ πρώτη εἰδήσις περὶ Εὐαγγελίου εἶχε φθάσει δι' ἰδιωτῶν ἐκ τῆς Ἀνατολῆς, εἰς τὴν τότε πρωτεύουσιν τοῦ κόσμου χάριν ἐμπορίου ἢ ἄλλων ὑποθέσεων ἐλθόντων. Τὰ ἀπόκρυφα λοιπὸν Κλημεντία τοῦ Β' αἰῶνος περιέχουσι πρῶτα Πέτρου ἔλυσιν εἰς Ῥώμην, ἣν ἔπειτα ὡς φήμην ἐπαναλαμβάνουσι καὶ ἄλλοι. Ἄν ἦλθεν ὁ Πέτρος περὶ τὸ τέλος τοῦ βίου του εἰς Ῥώμην, ὅπερ πολλοὶ ἀμφιβάλλουσιν, εὗρεν ἤδη συγκεκορημένην τὴν ἐκκλησίαν, ἰδρυτῆς δ' αὐτῆς καὶ πρῶτος ἐπίσκοπος Ῥώμης δὲν δύναται νὰ κληθῇ καὶ διὰ τοῦτο καὶ διότι οἱ ἀπόστολοι δὲν ἦσαν ἐπίσκοποι ὠρισμένων πόλεων, ἀλλὰ καθολικοὶ ἐπίσκοποι ἀπάσης τῆς ἐκκλησίας. Ὁ Πέτρος ἐκήρυξε καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ καὶ ἐν Βαβυλῶνι. Οὐδεὶς ὅμως ὠνόμασεν αὐτὸν ἐπίσκοπον τῶν πόλεων τούτων, οὐδὲ τοὺς ἐπίσκοπους αὐτῶν ἐκάλεσε διαδόχους τοῦ Πέτρου. Ὁ Ἀθηνῶν, ὁ Κορίνθου, ὁ Θεσσαλονίκης, ὁ Ἐφέσου δὲν λέγονται διὰ τοῦτο διαδόχοι τοῦ Παύλου, ἂν καὶ ὁ Παῦλος ἔδρυσεν τὰς ἐκκλησίας τῶν πόλεων τούτων.

Ἡ ἀνατολὴ τιμῶσα μόνον τὸν ἐπίσκοπον Ῥώμης ὡς τὸν τῆς ἐπισημοτέρης πόλεως τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους ἐπίσκοπον, ἀπέκρουσεν ἀπ' ἀρχῆς πᾶσαν ἐξουσίαν αὐτοῦ ἐπὶ ἀνατολικῶν ἐκκλησιῶν. Διὰ τοῦτο ὁ Πολύκαρπος Ἐφέσου κατὰ τὸν Β' αἰῶνα δὲν ἐδέχθη τὴν περὶ πάσχα γνώμην τοῦ Βίκτωρος Ῥώμης, οὐδὲ ἔδωκεν προσοχὴν αὐτὸς τε καὶ οἱ ἄλλοι μικρῶν ἐπίσκοποι εἰς τὰς ἀπειλάς αὐτοῦ. Ὁ Εἰρηναῖος ἐλέγχει τὸν αὐτὸν Βίκτωρα, διὰ τὴν ἀξιώσιν του νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν γνώμην του εἰς τοὺς ἄλλους ἐπίσκοπους. Ὁμοίως ὁ Φιρμιλιανὸς μετὰ τῶν ἄλλων ἐπισκόπων τῆς Καππαδοκίας ἀποκρούουσι κατὰ τὸν Γ' αἰῶνα τὰς περὶ βαπτίσματος τῶν αἰρετικῶν ιδέας τοῦ Στεφάνου Ῥώμης καὶ περιφρονοῦσι τὰς ἀπειλάς αὐτοῦ. Διονύσιος δ' ὁ Ἀλεξανδρεὺς κατὰ τὴν αὐτὴν περίστασιν ἀποδοκιμάζει τὰς ἀξιώσεις τοῦ Ῥώμης. Κατὰ τὸν Δ' αἰῶνα ἐγείρονται αἱ μεγάλαι ἀρειανικαὶ ἐριδὲς αἱ συνταράσσουσι τὴν ἐκκλησίαν ἐπὶ μίαν ἑκατονταετηρίδα, αἷς ἀκολουθοῦσιν αἱ νεστοριανικαί, εὐτυχιανικαί, μονοφυστικαί, μονοθελητικαὶ καὶ εἰκονομαχικαὶ ἐριδὲς. Κατὰ πάσας ταύτας τὰς σφοδροτάτας συζητήσεις, καθ' ἃς ἡ ἐκκλησία διεσχίζετο εἰς πολλὰς ἀλληλομαχόμενας μερίδας, οἱ δὲ αὐτοκράτορες ἀναμιγνύμενοι προσέδιδον μεγαλητέραν εἰς τὴν κίνησιν ταύτην οὐζύτητα, ὅπερ τοσοῦτον ἔβλαψεν ὡς γνωστὸν τὸ βυζαντινὸν κράτος, οὐδαμοῦ βλέπομεν τὸν ἐπίσκοπον Ῥώμης

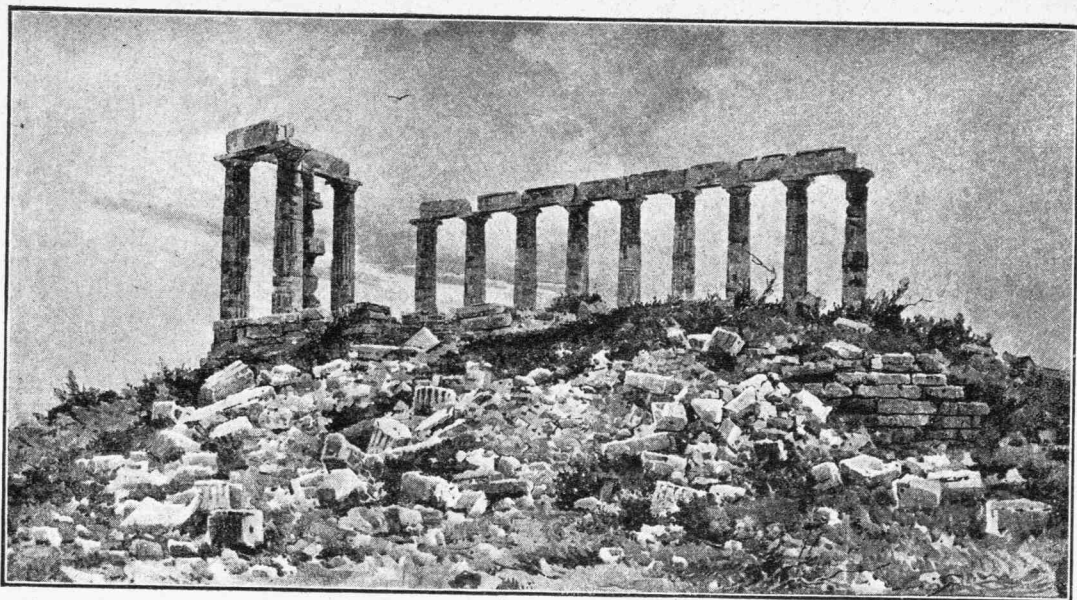
ὡς κεφαλὴν δῆθεν τῆς ἐκκλησίας καὶ ἀλάνθαστον δῆθεν ἀρχηγὸν λύοντα καὶ διευθετοῦντα τὰς ἐριδας. Ὁ ἐπίσκοπος Ῥώμης μετέχει αὐτῶν ὡς καὶ οἱ λοιποὶ πατριάρχαι τῆς ἀνατολῆς καὶ ἐπίσκοποι, συζητῇ ὡς ἴσος πρὸς ἴσους, ἀναιρεῖ ἄλλους καὶ παρ' ἄλλων ἀναιρεῖται, ποτὲ δὲ δὲν ἐπιβάλλει δικαίωματι ἀνωτέρου τὴν λύσιν. Ἡ λύσις αὕτη ζητεῖται παρὰ τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων. Αἱ σύνοδοι δ' αὗται δὲν συγκαλοῦνται παρὰ τῶν παπῶν ἢ τῇ συγκαταθέσει αὐτῶν, ἀλλὰ παρὰ τῶν αὐτοκρατόρων τῇ γνωμοδοτήσῃ τῶν ἐπιφανεστέρων ἱεραρχῶν τῆς ἐκκλησίας· δὲν γίνονται ἐν Ῥώμῃ, ἀλλ' ἐν πόλεσι τῆς ἀνατολῆς, ἐν Νικαίᾳ, ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν Ἐφέσῳ, ἐν Χαλκηδόνι· δὲν συγκροτοῦνται κυρίως ὑπὸ Ἰταλῶν ἢ ἄλλων δυτικῶν ἐπισκόπων, ἀλλὰ κυρίως ὑπὸ Ἑλλήνων· δὲν πρεσβεροῦνται ὑπὸ τῶν παπῶν, ἀλλὰ ὑπὸ πατριαρχῶν καὶ ἄλλων ἐπισήμων μητροπολιτῶν τῆς ἀνατολῆς· αἱ ἀποφάσεις τῶν δὲν συμφωνοῦσι κατ' ἀνάγκην ταῖς γνώμας τῶν παπῶν, ἀλλὰ τοῦναντίον εἶναι πολλάκις ἀντίθετοι αὐτῶν καὶ καταδικάζουσι ῥητῶς ταύτας, ὅπως πράττει ἡ σ' οἰκουμενικὴ σύνοδος τῷ 680 ἐν Κωνσταντινουπόλει καταδικάσασα ὡς αἰρετικὸν μονοθελητὴν τὸν πάπαν Ὀνώριον· ἐν δὲ τῇ διαλύσει τῶν σχισμάτων δὲν ἐρωτᾶται, τίνα θέσιν εἶχεν ἡ Ῥώμη ἀπέναντι τῶν διίσταμένων μερίδων, ἀλλὰ πολλάκις ἀναγνωρίζουσιν ὡς κανονικὸν ἐπίσκοπον ἐκεῖνον, ὃν ὡς σχισματικὸν ἐθεώρουσαν ἐν Ῥώμῃ, ὡς ἔπραξεν ἡ Β' οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἀναγνωρίσασα ὡς κανονικὸν Μητροπολίτην τὸν Μελέτιον, ὃν ἡ Ῥώμη σχισματικὸν ἐθεώρει δεχομένη Παυλινόν τινα. Τὸν Μελέτιον τοῦτον τὸν ὑπὸ τῆς Ῥώμης ἀποκρουόμενον καὶ ὡς πρόεδρον ἐκυτῆς ἀνεκήρυξεν ἡ Β' οἰκουμενικὴ Σύνοδος. Πάντα ταῦτα τὰ γεγονότα δεικνύουσιν ἡλίως φανερότερον ὅτι κατὰ τοὺς πρώτους ἐννέα αἰῶνας ἢ πρὸ τοῦ σχίσματος ὁ ἐπίσκοπος Ῥώμης ἦτο μὲν εἰς τῶν ἐπιφανεστέων ἱεραρχῶν καὶ εἶχεν ὡς τῆς πρώτης βασιλευούσης πόλεως ἐπίσκοπος τὰς πρώτας τιμὰς, ἀλλ' ἐν τῇ διοικήσει τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων οὐδεμίαν ἀναγνώριζον αὐτῷ αἱ ἑλληνικαὶ ἐκκλησίαι τῆς ἀνατολῆς δύναμιν· ἦτο ὡς εἰς τῶν ἄλλων ἐπισκόπων· συνεζήτει ὡς ἴσος πρὸς ἴσους· δὲν ἠδύνετο νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν γνώμην του· ἡ γνώμη του ἠδύνετο νὰ πολεμηθῇ καὶ κατακριθῇ· ἀπεφαίνετο δὲ περὶ τῶν ἐγειρομένων ζητημάτων ἡ κοινὴ τῆς ἐκκλησίας συνείδησις ἢ ἐκπροσωπούμενη ἐν ταῖς οἰκουμενικαῖς συνόδοις, ἃς συνεκρότουσαν ἀντιπρόσωποι ἀπάσης τῆς ἐκκλησίας. Ἐν γένει ἦτο τότε παραδεγμένη ἀρχή, ὅτι οὐδεμία τοπικὴ ἐκκλησία ἠδύνετο νὰ ἀναμιχθῇ εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς ἄλλης· οἱ δυτικοὶ ἐπίσκοποι διώκουσι τὰς ἐκκλησίας τῶν καὶ οἱ ἀνατολικοὶ τὰς ἐαυτῶν· ὑπῆρχε δηλ. τελεία αὐτονομία καὶ αὐτοδιοίκησις τῶν κατὰ μέρος ἐκκλησιῶν. Ὅτε ποτὲ ἠθέλησαν οἱ ἐν Ἰταλίᾳ νὰ ἀναμιχθῶσιν εἰς τὰς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκλογὰς τοῦ Νεκταρίου, ἀπεκρούσθησαν ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων τῆς ἀνατολῆς ὡς ἀναρμόδιον· τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ ὅτε βραδυτέρον ἐν ταῖς περὶ τοῦ θείου Χρυσοστόμου ἐρίσιν ἐζήτησεν ὁ Ῥώμης νὰ ἀναμιχθῇ. Οἱ αὐτοκράτορες ἐδήλουν πολλάκις τοῖς συνεδριάζουσιν ἐπισκό-

ποις ἐν τῇ ἀνατολῇ ἢ ἐν τῇ δύσει ἐν τοπικαῖς συνόδοις. ὅτι οὐδὲν ἠδύναντο νὰ ἀποφασίσωσιν ὡς πρὸς τοὺς ἐπισκόπους τοῦ ἑτέρου μέρους. Αὕτη ἦτο ἡ διοίκησις τῆς ἀρχαίας ἐκκλησίας, εἰς ταύτην δ' ἐμμένει μέχρι τῆς σήμερον ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία, ὁφείλεται δὲ εἰς τὸν μέγαν Φώτιον, τὸ ὅτι, ὅτε ὁ παπισμὸς κατὰ τὸν Θ' αἰῶνα ἐπειράθη νὰ δεσπόσῃ τῆς ἀνατολῆς, ἀπέκρουσε τὸν παπικὸν δεσποτισμὸν, ὑπερήσπισε δὲ καὶ διέσωσε τὰς γνησίας παραδόσεις τῆς ἀρχαίας ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως. Διὰ τοῦτο ἡ μνήμη τοῦ Φωτίου ἐγένετο καὶ θέλει μένει εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα προσφιλεστάτη εἰς τοὺς ὀρθοδόξους ἀνατολικούς λαούς.

Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ δύσει κατὰ μικρὸν μόνον καὶ μετὰ πολλὰς ἀντιστάσεις ἀναγνωρίζεται ἡ ὑπεροχὴ τοῦ ἐπισκόπου τῆς Ῥώμης, ὀλίγον δὲ κατ' ὀλίγον ὑφύεται ὁ παπισμὸς εἰς τὴν παντοδυναμίαν, εἰς ἣν βλέπομεν αὐτὸν ἐπὶ τῶν μεγάλων παπῶν τῶν μέσων αἰώνων. Κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνας καὶ ἐν τῇ δύσει ἐκάστη ἐθνικὴ ἐκκλησία ἦτο ἀνεξάρτητος καὶ αὐτόνομος. Οἱ ἐπίσκοποι τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἰσπανίας, τῆς Γαλλίας, τῆς Γερμανίας, τῆς Βρετανίας διώκουν τὰ τῶν ἐκκλησιῶν τῶν διὰ τῶν ἐθνικῶν συνόδων τῶν ἄνευ τινὸς ἐπιρροῆς ἀπὸ Ῥώμης. Ὁ Κερχηδόνος Κυπριανὸς μετὰ τῶν Ἀφρικανῶν ἐπισκόπων ἐρίζει σφοδρότατα πρὸς τὸν Ῥώμη Στέφανον περὶ τοῦ τρόπου τῆς παραδεδειγμένης αἰρετικῶν καὶ οὐ μόνον δὲν δέχεται τὴν γνώμην του, ἀλλὰ καὶ διὰ δύο Ἀφρικανικῶν συνόδων καταδικάζει αὐτήν. Ἡ αὕτη ἀφρικανικὴ ἐκκλησία καὶ κατὰ τὸν Δ' αἰῶνα κατέκρινε πᾶσαν ἐκκλησίαν εἰς τὰ πέραν τῆς θαλάσσης διακστήρια (ad transmarina iudicia), δηλ. εἰς ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν ἐκτὸς τῆς Ἀφρικῆς. Ἡ Γαλλικὴ ἐκκλησία εἶχε κατ' ἀρχὰς καὶ λειτουργίαν καὶ ἔθιμα ἐκκλησιαστικὰ ἐν πολλαῖς διαφόροις τῆς Ῥωμαϊκῆς, ἀπέκρουε δὲ πᾶσαν ἐπέμβασιν τοῦ Ῥώμης ἐπισκόπου εἰς τὰ τῆς διοικήσεως ἐκτεῖς. Ἰδίως ἔδειξε γενναίαν ἀντίστασιν κατὰ πάσης ἀπὸ Ῥώμης ἀνκλιθεῖς ὁ Ἀρελάτης Πάριος. Καὶ ἡ ἀρχαία δὲ Βρετανικὴ ἐκκλησία εἶχεν ἐν πολλοῖς τὸ ἰδιόρρυθμον καὶ δὲν εὗρίσκετο εἰς οὐδεμίαν πρὸς τὴν Ῥώμην σχέσιν, οὔτε πρωτεύον πάπα ἀναγνωρίζουσα, οὔτε μετὰ τῆς Ῥώμης ἐορτάζουσα τὸ πάσχα, οὔτε τὸ Ῥωμαϊκὸν ἡμερολόγιον φυλάττουσα. Ἀλλὰ κατὰ μικρὸν ὁ παπικὸς ζυγὸς ἐπιβάλλεται εἰς πάσας τὰς ἐκκλησίας τῆς δύσεως, καταστρέφεται δὲ πᾶσα αὐτῶν διοικητικὴ ἀνεξαρτησία καὶ αὐτονομία. Εἰς τοῦτο συνέτειναν πολλά. Ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἡ Ῥώμη ἦτο ἡ δυτικὴ πρωτεύουσα τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους καὶ τὸ πολιτικὸν κέντρον τῆς δύσεως, ἐν τῇ δύσει ἡ Ῥωμαϊκὴ ἐκκλησία ἦτο ἡ μόνη ἀποστολική, ἡ μόνη, ἐν ᾗ ἡκούσθη ἀποστολικὸν κήρυγμα, ἡ μόνη ἔρχα κατέχουσα ἀρχαιοτάτην μέχρι τῶν χρόνων τῶν ἀποστόλων φθάνουσαν παράδοσιν. Οὐδαμοῦ ἀλλαχρῶ τῆς δύσεως ἀπόστολος ἵδρυσεν ἐκκλησίαν. Διὰ τοῦτο ἡ γνώμη του ὡς τῆς μόνης ἀρχαιοτάτης ἐν τῇ δύσει ἀποστολικῆς ἐκκλησίας ἦτο ἰδιαζόντως σεβαστὴ καὶ ἐζητεῖτο πολλὰκις ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων τῶν δυτικῶν χωρῶν. Ἐπειτα ὅτε ἀπὸ τοῦ Δ' αἰῶνος ἤρξαντο αἱ μεγάλαι δογμα-

τικαὶ ἐριδες, αἵτινες ἐκλόνισαν τὴν ἐκκλησίαν καὶ διήρσαν αὐτήν εἰς διαφόρους ἀλλήλους πολεμίας μερίδας, καὶ συνέβησαν οἱ φοβεροὶ ἐκεῖνοι διωγμοὶ ἐνεκα τῶν διχογνωμιῶν τούτων παρὰ τῶν αὐτοκρατόρων ἄλλοτε μὲν τοὺς ὀρθοδόξους, ἄλλοτε δὲ τοὺς ἡμιαιρετικούς ὑποστηρίζοντων, ἐν τῷ φοβερῷ ἐκεῖνῳ σάλῳ οἱ ἐν τῇ δύσει ἐπίσκοποι ἐζήτησαν νὰ συγκεντρωθῶσι περὶ τὸν ἰσχυρότερον ἐν τῇ δύσει ἐπίσκοπον τὸν Ῥώμη. Ἦναι ὅσιν ἐτοιμοὶ νὰ ἀντιστῶσι κατὰ πάσης πίεσεως τῶν ἐναντίων. Τὴν Ῥώμην εἶχεν ἐλκύσει ὑπὲρ τῆς πίστεως τῆς Νικαίας ὁ Ἀθανάσιος. Ταῦτα ὑψώσαν τὸ γόητρον τῆς ἐπισκοπῆς τῆς Ῥώμης ἐν τῇ δύσει. Εἰς ταῦτα προσθέσκατε καὶ τὸ ὅτι ἀπὸ τοῦ Ε' αἰῶνος κατὰ κράτος τὴν μέσσην, μεσημβρινὴν καὶ δυτικὴν Εὐρώπην ἀπὸ τοῦ βορρᾶ ὁρμηθέντες οἱ βάρβαροι τότε ἀγγλοσάξωνικοὶ ἢ γερμανοὶ λαοί, οἵτινες μετὰ τὴν καταλυσιν τοῦ δυτικοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους ἀναμειχθέντες μετὰ τῶν ἀρχαίων κατὰ τῶν ἀπετέλεσαν τοὺς νεωτέρους λαοὺς τῆς δύσεως. Πάντες σχεδὸν οἱ λαοὶ οὗτοι Γότθοι, Βουργουνδοί, Βάνδαλοι, Φράγκοι, Ἀλλεμάνοι, Γερμανοί, Ἀγγλοὶ, Νορμανδοί, Γούτοι, Σκανδιναβοὶ καὶ λοιποὶ, ἀπὸ Ῥώμης δεχθέντες τὸν Χριστιανισμόν ἔτρεφον κατὰ φυσικὸν λόγον ἰδιαιτέρον σέβας πρὸς τοὺς ἐπισκόπους αὐτῆς καὶ ἀνεγνώρισαν προθυμῶς τὴν ἐφ' ἑαυτοὺς ὑπεροχὴν αὐτῶν. Καὶ ἄλλως δὲ ὠφέλησαν τὴν ἀνύψωσιν τοῦ παπισμοῦ αἱ βαρβαρικαὶ ἐκεῖναι ἐπιδρομαὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν λοιπὴν δύσιν. Διότι καταλυθείσης πρὸς καιρὸν κατὰ πρῶτον εἶτα δὲ καὶ ὀριστικῶς τῆς βυζαντινῆς δυναμείας ἐν Ἰταλίᾳ, ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεῖναις τῆς γενικῆς κατὰ τὴν δύσιν ἀναρχίας, οἱ πάπαι ἀνέλαβον σχεδὸν ἅπασαν τὴν διοίκησιν τῶν πραγμάτων ἐν Ῥώμῃ καὶ μεγάλῳ μέρει τῆς Ἰταλίας, ἕως οὗ Πιπῖνος ὁ τῶν Φράγκων βασιλεὺς σώσας τὴν Ῥώμην ἀπὸ τῶν Λογγοβάρδων ἐδώκεν αὐτὴν τῷ ἐπισκόπῳ τῆς Ῥώμης, ὅστις ἐκτοτε παρίστατο ἐν τῇ δύσει καὶ ὡς ἡγεμὼν τέλειος, ἐνὼν πολιτικὴν ἄμυν καὶ ἐκκλησιαστικὴν ἐξουσίαν. Καὶ ταῦτα ὀφθαλμοφανῶς συνέτειναν εἰς τὴν κατὰ μικρὸν ἀνύψωσιν τῆς παπικῆς δυνάμεως ἐν τῇ δύσει.

Τὴν παπὸς ἡγεμονίαν ἐμεγάλυναν καὶ πολλοὶ μεγάλοι πάπαι οἵτι Λέων ὁ μέγας, Γρηγόριος ὁ διάλογος, Νικόλαος ὁ Α', Γρηγόριος ὁ Ζ', Ἰννοκέντιος ὁ Γ' καὶ Βονιφάτιος ὁ Η'. Οἱ ἄνδρες οὗτοι διὰ τῶν ἐξόχων αὐτῶν διοικητικῶν ἀρετῶν, διὰ τῆς γνησίας Ῥωμαϊκῆς φιλαρχίας τῶν, διὰ τῆς σιδηρᾶς θελήσεως τῶν κατέρωθων νὰ ἐπιβληθῶσι τοσοῦτον εἰς τοὺς βαρβάρους λαοὺς τῆς δύσεως, καὶ νὰ περιβάλωσιν εἰς τὰ ὅμματα αὐτῶν διὰ τῆς αἰγλῆς τὴν ἔδραν τῶν παπῶν, ὥστε οὗτοι καθ' ἅπαντας τοὺς μέσους αἰῶνας νὰ καταστῶσι παντοδύναμοι ἐν τῇ δύσει, ἄγοντες καὶ φέροντες τὰ πάντα, ἀναμειγνύμενοι εἰς τὰς ὑπεθέσεις τῶν διαφόρων κρατῶν, ἀναβιβάζοντες καὶ καταβιβάζοντες βασιλεῖς καὶ αὐτοκράτορας, ἐπιβαλλόντες δὲ τὴν θέλησιν τῶν ὡς ὑψίστου νόμον πανταχοῦ καὶ σχεδὸν θεοποιούμενοι ὑπὸ τῶν ἀμαθῶν καὶ δεισιδαιμόνων ὅχλων. Ἡ δύσις ἐτέλει κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας ὑπὸ τελείαν θεοκρα-

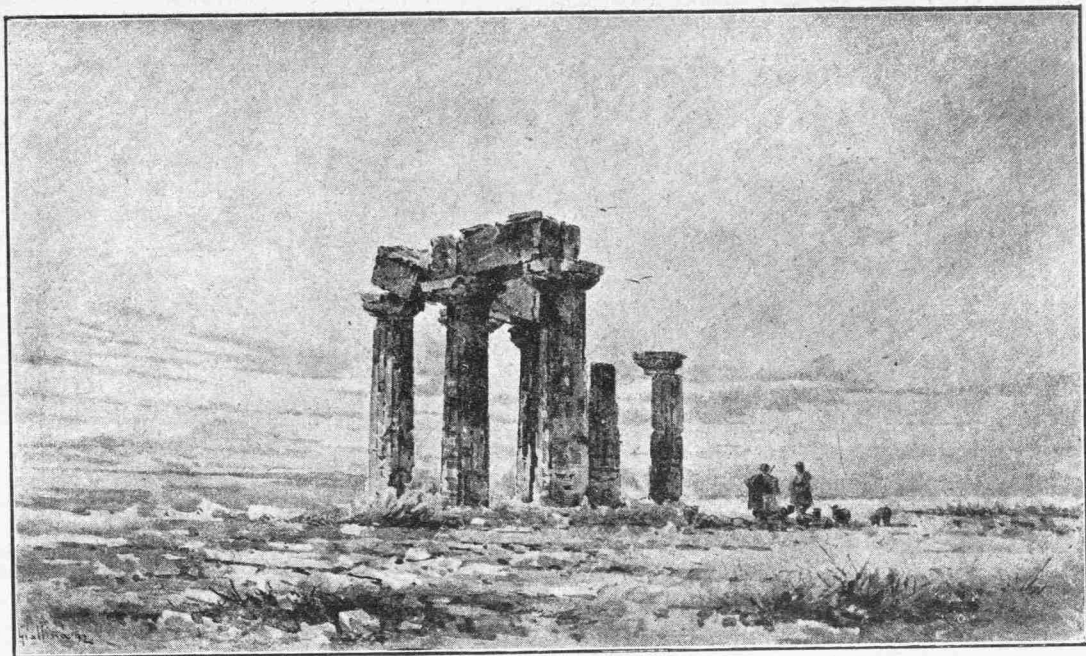
ΣΟΥΝΙΟΝ

(εἰκὼν ἐξ ὑδατογραφίας Α. Γιαλλινᾶ)

τιαν. Ὁ πάπας ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Θεοῦ ἐπὶ γῆς θεωρούμενος ἦτο τὸ πᾶν. Εἰς τὰ νεύματα αὐτοῦ ἔπρεπε πάντες νὰ ὑποκύπτωσιν ὡς εἰς χρησμὸν Πυθίης· οἱ ἐπισκεπτόμενοι αὐτοὺς ἔπρεπε νὰ ἀσπάζωνται τὸν πόδα των· βασιλεῖς παρόντες ἱππεύοντες τοῦ πάπα ἔπρεπε νὰ κρατῶσι τοὺς ἀναβολεῖς τοῦ ἵππου του· εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους του καὶ ἡγεμόνες καὶ μητροπολίται καὶ ἀρχιεπίσκοποι καὶ σύνδοι ἔπρεπε νὰ δεικνύωσι τελείαν ὑπακοήν· μόνον ἀδείχ παπικῇ ἡδύνατο νὰ γίνηται τοπικὴ ἢ οἰκουμενικὴ σύνοδος καὶ αἱ ἀποφάσεις των μόνον ἔαν ἐλάβανον τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ πάπα εἶχον ἰσχύν· εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ πάπα ὀριζόμενα πνευματικὰ δικαστήρια, ἰδίως τὰ τῆς Ἱερᾶς ἐξετάσεως, ὄφειλον νὰ ὑποτάσσωνται πάντες· ὁ δὲ ἀφορισμός, ἡ εἰρκτὴ καὶ ἡ πυρὰ ἦσαν τὰ φοβερά ὄπλα, ἅτινα ὁ παπισμός μετεχειρίζετο κατὰ παντός ἀνθισταμένου εἰς τὴν βούλησίν του. Ἡδύνατο δὲ νὰ ἀφορίσῃ καὶ ὀλοκληρὸν χώραν, ἀπαγορεύων πᾶσαν ἱεροτελεσίαν ἐν αὐτῇ καὶ κλείων τὰς ἐκκλησίας αὐτῆς, ἢ ἐπιβάλλων τὴν τρομερὰν τῆς ἀπαγορεύσεως ποινὴν (interdictum). Τοιαύτη ἡ παντοδυναμία τῶν παπῶν κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας. Ἰνα δὲ νομιμοποιηθῶσι πάντα ταῦτα τὰ δικαιώματα, τὰ παρέχοντα τῷ πάπα ἀπεριόριστον ἐξουσίαν καὶ εἰσάγοντα εἰς τὴν ἐκκλησίαν τέλειον δικαίτηκόν δεσποτισμὸν ὅλος ξένον τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἀρχαιοτητι, δικαιώματα διὰ τῶν ὁποίων περιεβλήθη ὡς εἶδομεν κατὰ μικρὸν ὁ παπισμός ἐνεκα τῆς φορᾶς τῶν πραγμάτων ἐν τῇ δούσει ἢ τὰ ὅποια ἐξ ἀλαζυνείας καὶ γνησίας βωμολικῆς οἰήσεως ἐσφετερίσθη, ἐπλάσθησαν κατὰ τὸν Θ' αἰῶνα αἱ ψευδοισιδώρειοι λεγόμεναι διατάξεις (Decretales pseudoisidorianae), περιέχουσαι πλαστὰς ἀρχαίων παπῶν ἐγκυκλίους, πλαστοὺς κανόνας ἀρχαίων συνόδων, πλαστοὺς ἀρχαίων βασιλέων νόμους, δι' ὧν πάντων ἐζητεῖτο νὰ δειχθῇ, ὅτι ἡδῆ ἡ ἀρχαιοὶς εἶχε περιβαλεῖ τοὺς ἐπισκόπους τῆς Ρώμης διὰ τῶν μεγάλων καὶ ἀπεριόριστων τούτων ἐξουσιῶν. Εἰς τὰ πλαστὰ δὲ ταῦτα κείμενα προσετέθη κατὰ τὴν αὐ-

τὴν ἐποχὴν καὶ ἡ ἀπόκρυφος δωρεὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου (Donatio Constantini), καθ' ἣν δῆθεν ὁ πρῶτος οὗτος χριστιανὸς αὐτοκράτωρ μεταθέτων τὴν ἐδραν του εἰς τὸ Βυζάντιον, ἐδώρησε τὴν Ρώμην τῷ ἐπισκόπῳ αὐτῆς. Τὰ πλαστὰ ταῦτα κείμενα, ἐφ' ὧν ἐστηρίχθη ὀλοκληρὸν τὸ οἰκοδόμημα τοῦ παπισμοῦ μετὰ ταῦτα, ἐπιστεῦοντο καθ' ἅπαντας τοὺς μέσους αἰῶνας, αἰῶνας ἀμαθείας, ἀκρισίας καὶ δεισιδαιμονίας, ὡς γνήσια, ἕως οὗ κατὰ τὸν Ιε' αἰῶνα καὶ ΙΖ' ἡ κριτικὴ ἐπιστήμη ἐξήλεγε τὴν νοθείαν αὐτῶν τοσοῦτον πασιφανῶς, ὥστε ἠναγκάσθησαν καὶ ἐν Ρώμῃ νὰ ἀναγνωρίσωσιν αὐτήν. Ὡστε ὁ παπισμός ἐλέγχεται στηριζόμενος ἐπὶ ἀποκρύφῳ, τῶν Κλημεντίων, τῆς Δωρεᾶς τοῦ Κωνσταντίνου καὶ τῶν Ψευδοισιδώρειων διατάξεων.

Τὴν αὐθαίρετον ταύτην καὶ ἀπεριόριστον παπικὴν παντοδυναμίαν ἤρχισαν βαρύνει νὰ φέρωσι καὶ αὐτοὶ οἱ δυτικοὶ λαοὶ εὐθὺς ἀμα ἀρχόμενοι νὰ φωτίζωνται ἀπὸ τοῦ φωτός τῆς παιδείας καὶ νὰ ἐξέρχωνται ἀπὸ τοῦ μεσαιωνικοῦ σκότους, οὐτινος προῖον ἦτο ὁ παπισμός. Ἡ ἐποχὴ αὕτη εἶναι ὁ ΙΕ' αἰὼν, ἢ οἱ χρόνοι τῆς ἀναγεννήσεως τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν. Ἐκπαιδευόμενοι καὶ πολιτιζόμενοι οἱ λαοὶ δὲν ἡδύνατο τοῦ λοιποῦ ἀγογγύστως νὰ φέρωσι τοιοῦτον ζυγόν, τυφλῶς δηλ. καὶ ἀνεξετάστως νὰ ὑπακούωσιν εἰς τὰς αὐθαίρετους διαταγὰς τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης. Οἱ βασιλεῖς ἤρξαντο ἤδη ἀπὸ τοῦ ΙΔ' αἰῶνος, ἀπὸ τῶν ἡμερῶν Φιλίππου τοῦ ὠρλίου, νὰ ἀποσείωσιν ἀφ' ἐαυτῶν πᾶσαν ἐξάρτησιν ἀπὸ τῶν παπῶν. Οἱ ἐπιστήμονες ἀφ' ἑτέρου ἐν τοῖς Πανεπιστημίῳις ἤρξαντο νὰ ἐξεγείρωνται κατὰ τῆς παπικῆς κηδεμονίας, ὅφ' ἦν ἐτέλουν τὰ γράμματα κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας, καὶ νὰ καταπολεμῶσι τὴν στενὴν ἐκείνην καὶ μωρὰν μοναχικὴν παιδείαν, τὴν σχολαστικὴν καλουμένην καὶ νὰ ζητῶσι νὰ ἀντικαταστήσωσιν αὐτήν δι' ὕγιους νέας παιδείας μὴ διχαστρεφούσης διὰ σοφισμάτων τὸν ἀνθρώπινον νοῦν, ὡς ἐπραττεν ἐκείνη, ἀλλὰ ὀδηγούσης εἰς τὴν ἀληθὴ καὶ γνησίαν ἀναπτύξιν τῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπι-

ΚΟΡΙΝΘΟΣ

(εἰκὼν ἐξ ὑδατογραφίας Α. Γαλλινᾶ)

νου πνεύματος καὶ εἰς τὴν μόρφωσιν τοῦ ἀνθρώπου τὴν σύμφωνον πρὸς τοὺς νόμους τῆς λογικῆς αὐτοῦ φύσεως. Αὕτη εἶναι ἡ τότε κληθεῖσα ἀνθρωπικὴ μόρφωσις ἢ οὐμанизμὸς (Humanismus). Τότε ἤρξατο συγχρόνως καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ρωμαϊκῇ ἐκκλησίᾳ νὰ σχηματίζεται ἰσχυρὰ μερὶς ἐπισκόπων καὶ θεολόγων ζητοῦσα τὴν διόρθωσιν τῶν κακῶς ἐχόντων καὶ ἰδίως τὸν περιορισμὸν τῆς παπικῆς παντοδυναμίας καὶ τὴν ἐπάνοδον τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς διοικήσεως τῆς ἐκκλησίας τῶν πρώτων αἰώνων, εἰς ἃς ἔμεινε πιστὴ καὶ μένει μέχρι τῆς σήμερον ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία. Οἱ τῆς μερίδος ταύτης, ἥς σύνθημα ἦτο «μεταρρύθμισις ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τοῖς μέλεσι» (reformatio in capite et in membris) ἀπῆλθον ἵνα οἱ πάπαι μὴ ἀναιμιγνύνωνται εἰς τὰς πολιτικὰς ὑποθέσεις τῶν κρατῶν καὶ ἡ πολιτικὴ ἐξουσία θεωρῆται ἀνεξάρτητος τῆς ἐκκλησιαστικῆς· αἱ οἰκουμενικαὶ συνodoi θεωρῶνται ὡς ἡ ἀνωτάτη νομοθετικὴ ἐξουσία ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἥς αἱ ἀποφάσεις ὑποχρεοῦσι καὶ τοὺς πάπας, οἵτινες ἀπλῶς εἶναι ἡ ἐκτελεστικὴ καὶ κυβερνητικὴ κεφαλὴ τῆς ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας· οἱ ἐπίσκοποι μὴ νομιζῶνται, ὅτι εἶναι ἀπλοὶ ἀντιπρόσωποι καὶ πληρεξούσιοι τοῦ πάπα, παρ' αὐτοῦ τὴν ἐπισκοπικὴν ἐξουσίαν ἔχοντες, ἀλλ' ὅτι ἔχουσι τὴν ἐξουσίαν ταύτην δυνάμει ἀποστολικῆς συστάσεως καὶ εἶναι ἴσοι ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ἀρχιερωσύνης τῷ πάπᾳ, ὅστις εἶναι πρῶτος μεταξὺ ἴσων (primus inter pares), καὶ δύναται συγκροτοῦντες συνόδους νὰ διοικῶσι τὰς ἐκκλησίας τῶν χωρῶν τῶν ἀνεξαρτήτως, ἐπιβλεπόμενοι μόνον παρὰ τοῦ πάπα. Τὰς ἀρχὰς ταύτας ἐκήρυξαν οἱ μεταρρυθμιστικοὶ οὗτοι ἐπίσκοποι καὶ θεολόγοι ἐν ταῖς περιηγήσεσι οἰκουμενικαῖς συνόδοις τῆς Πίστης (1409), τῆς Κωνσταντίας (1414) καὶ τῆς Βασιλείας (1431). Ἀλλὰ οἱ πάπαι, ὧν τὸ κράτος εἶχε πλέον ῥιζώσει ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ ἀμαθούς πλήθους ἐν ἀπάσῃς ταῖς καθολικαῖς χώραις, καὶ εἶχε

καταστῆ πεπαλαιωμένη πλέον ἢ δυσεξάλειπτος θρησκευτικὴ πρόληψις τῶν ἀμορφῶτων ταξέων τῶν λαῶν, κατῴρθωσαν διακρούντες τοὺς ἐπισκόπους αὐτῶν, συνάπτοντες ἰδιαίτερας συμφωνίας μετὰ τῶν διαφόρων κατὰ μέρος ἐκκλησιῶν, ῥαδιουργοῦντες ἐν γένει τοὺς ἀντιθέτους τῶν, νὰ ματαιώσωσι τοὺς σκοποὺς αὐτῶν, ἡ δὲ ρωμαϊκὴ ἐκκλησία ἔμεινε καὶ μετὰ ταῦτα, ὡς εἶχε κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας, καὶ ὁ παπικὸς δεσποτισμὸς ἐξηκολούθησε καὶ μετὰ ταῦτα ὡς ἐφ' ἑαυτῆς νὰ πιεζῇ αὐτήν.

Ἄλλ' ὅταν οἱ κυβερνῶντες τὰς τύχας τῶν λαῶν ἀποκρούωσι τὰς ὑπὸ τῶν καίρων ἐπιβαλλομένας καὶ ἀπαιτούμενας βελτιώσεις καὶ μεταρρυθμίσεις, ὠθοῦσιν ἀναγκάως τὰ πράγματα εἰς ἐπανάστασιν. Φεύγοντες τὴν μεταρρύθμισιν, ἐμπίπτουσιν εἰς ἐπανάστασιν, ὅ,τι δὲν θέλουσιν ἐκουσίως νὰ πράξωσι, τοῖς ἐπιβάλλεται διὰ τῆς βίαις. Τοῦτο συνέβη τότε ἐν τῇ Δύσει. Μετὰ τὴν ματαίωσιν δηλ. τῶν ὑπὸ τῶν φίλων τῆς προόδου ζητούμενων ἐκκλησιαστικῶν μεταρρυθμίσεων, συνέβη κατὰ τὸν 15' αἰῶνα ἡ φοβερὰ ἐκείνη θρησκευτικὴ ἐπανάστασις, ἡ καλούμενη μεταρρύθμισις ἢ προτεσταντισμὸς, ἥς τὴν σημαίαν ἐκράτησαν ἐν μὲν τῇ Γερμανίᾳ ὁ Λούθηρος, ἐν δὲ τῇ Ἑλβετίᾳ ὁ Ζβίγγλιος καὶ ὁ Καλθίνος, καὶ ἦτις ἐγείρασα τοὺς λαοὺς κατὰ τοῦ παπικοῦ δεσποτισμοῦ, ἀπέσπασεν ἀπὸ τῆς Ῥώμης ὁλόκληρον σχεδὸν τὴν βόρειον Εὐρώπην, 100 περίπου ἐκατομμύρια χριστιανῶν, τοὺς μᾶλλον ἐν τῷ πολιτισμῷ προηγμένους λαοὺς τῆς δύσεως. Καὶ ὅμως καὶ πάλιν ὁ παπισμὸς ἔμεινεν ἀδιόρθωτος καὶ ἐξηκολούθησε διευθύνων τὴν ρωμαϊκὴν ἐκκλησίαν ἐν τῷ αὐτῷ δεσποτικῷ, καὶ ἀπολυτόφρονι πνεύματι. Ἡ ἐν Τριδέντῳ οἰκουμενικὴ λατινικὴ σύνοδος, ἥτις συνῆλθε τῷ 1545, ἵνα ἐπυλῶσῃ τὰς πληγὰς τὰς ἐπενεχθείσας τῇ ρωμαϊκῇ ἐκκλησίᾳ διὰ τῆς μεταρρυθμίσεως, κατ' οὐδὲν ἐμείωσε τὴν ἀπειρίριστον καὶ αὐθαίρετον παπικὴν τῆς ἐκκλησίας κυβέρνησιν. Οἱ πάπαι

καὶ μετὰ ταῦτα ἔμειναν οἱ αὐτοὶ μετὰ τῶν αὐτῶν ἀξιώσεων καὶ ἐξασκούντες τὰ αὐτὰ καὶ πρότερον πάσης τῶν κατὰ τόπους ἐκκλησιῶν ἀνεξαρτησίας ἐκμνηστικὰ δικαιώματα. Καὶ μετὰ τὴν ἐν Τριδέντῳ σύνοδον ὁ πάπας εἶναι τὸ πᾶν ἐν τῇ βωμ. ἐκκλησίᾳ, ὁ ἀπόλυτος καὶ αὐθαίρετος αὐτῆς δεσπότης καὶ ἄρχων. Εἰς μάτην καὶ μετὰ ταῦτα ἐζήτησαν φιλελεύθεροι ἐπίσκοποι ἐν Γαλλίᾳ, Γερμανίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ μετὰ φιλελευθέρων κυβερνήσεων συνεννοούμενοι καὶ συνεργαζόμενοι νὰ περιορίσωσι τὴν ἀπεριόριστον ταύτην παπικὴν ἐξουσίαν. Εἰς μάτην οἱ γάλλοι ἐπίσκοποι κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα ἔχοντες ἐπὶ κορυφῆς τὸν περίπυστον Βοσσοῦτον ἐκήρυξαν ἐν συνόδῳ τῷ 1682 τὰς περιφήμους γαλλικανικὰς ἐλευθερίας, δι' ὧν ἔθετον φραγμοὺς εἰς τὰς αὐθαιρέτους ἐπεμβάσεις ἀπὸ Ῥώμης. Εἰς μάτην οἱ γερμανοὶ ἀρχιεπίσκοποι συνελθόντες συνέταξαν κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ φιλελευθέρου ἐπισκόπου Χόνθαιμ. τῷ 1784 τὴν ἐν Ἑμς πολύκροτον σύμβασιν, δι' ἧς ὠνειροπόλησαν ἐπὶ στιγμὴν τὴν ὑπαρξίν αὐτονόμου καὶ αὐτοδιοικήτου γερμανικῆς καθολικῆς ἐκκλησίας. Εἰς μάτην Ἰωσήφ ὁ Β' ἐν Αὐστρίᾳ καὶ Λουδοβίκος ἐν Τοσκάνῃ ἐπειραθήσαν νὰ διαρρυθμίσωσι ἐπὶ τὸ φιλελευθερώτερον τὰ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τῶν χωρῶν τῶν πράγματα καὶ νὰ ἀπαλλάξωσιν αὐτὴν ἀπὸ πάσης παρὰ τῶν παπῶν ὀλεθρίας ἐπιρροῆς. Εἰς μάτην ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις ἀνακηρύχσασα τὴν θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν ὡς ἀνθρώπινον δικαίωμα διὰ τῶν θεσπισμάτων τῆς ἐζήτησε νὰ καταστήσῃ τὸν γαλλικὸν κλῆρον αὐτόνομον καὶ ἀνεξάρτητον ἀπὸ πάσης ἐξωτερικῆς ἐξουσίας. Εἰς μάτην τέλος κατὰ τοὺς νεωτάτους τούτους χρόνους ἐξηγέρθησαν ἐν Γερμανίᾳ οἱ Νεοκαθολικοὶ τῷ 1844 καὶ οἱ Παλαιοκαθολικοὶ μετὰ ἀρχηγοῦ τοῦ πολυμαθεστάτου καὶ σοφωτάτου Δέλιγγερ τῷ 1870 κατὰ τοῦ παπικοῦ δεσποτισμοῦ ὁ παπισμὸς στηριζόμενος εἰς τὰς πεπαλιωμένας προλήψεις 200 ἑκατομμυρίων καθολικῶν, ἰδίως τῶν ὅχλων, τῶν χωρικῶν καὶ τῶν γυναικῶν, ἔχει βεβαιώσει τὰς ῥίζας του καὶ ἀποδεικνύεται ὅτι ἐφ' ὅσον ὑπάρχουσιν ἑκατομμύρια ἀμαθῶν ἐντελῶς καὶ ἀγραμμάτων ὅχλων δὲν εἶναι εὐκολόν νὰ κλονισθῇ. Βεβαίως δὲν εἶναι ὁ παπισμὸς ἵδρυμα προσωρισμένον νὰ ζῇ αἰώνως· διότι ὅ,τι δὲν στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἀληθείας, ἔρχεται ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποίαν πίπτει καὶ ἐκλείπει. Ἀλλ' ὁ παπισμὸς τότε μόνον θὰ ἐκλίπη, ὅταν παύσωσι νὰ ὑπάρχωσιν ἀμαθεῖς καθολικοὶ ὅχλοι, ὅταν ἡ παιδεία γενικευθῇ, ὅταν τὸ φῶς τῆς ἐπιστήμης παῦσιν νὰ ἦναι προνόμιον τῶν ὀλίγων κατὰ κράτος τὰς διανοίας πάντων. Οἱ Παπαιοὶ στηριζόμενοι εἰς τοὺς ὅχλους καὶ βασταζόμενοι ὑπὸ τῶν φοβερῶν Ἰησοῦιδων, ὧν τὸ πανίσχυρον τάγμα εἶναι ἐταιρεία συνωμοτῶν κατὰ τῆς προόδου καὶ τῆς ἐλευθερίας καὶ ὡς μόνον σκοπὸν ἔχει νὰ διατηρήσῃ τὸν καθολικισμόν καὶ μετ' αὐτοῦ εἰ δυνατόν ἐνλόκληρον τὸν κόσμον εἰς τὸ statu quo, ἀκολουθοῦν τὸ ἀξίωμα *sint ut sunt aut non sint*, «ὥς μένωσι δηλ. τὰ πράγματα τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ὡς ἔχουσιν ἢ γαίᾳ μεχθῶτω πυρί», κατῳρωσαν μέχρι τοῦδε πάντοτε νὰ καταπνίξωσι πᾶ-

σαν ἐξέγερσιν κατὰ τοῦ ἀπολύτου δεσποτισμοῦ των, καὶ οὐ μόνον ἐπέτυχον νὰ μὴ ἴδωσι μειωμένην τὴν δύναμιν των, ἀλλ' ὁ Πάπας Πίος ὁ Θ' ἔσχε καὶ τὸν θρίαμβον τελευτᾶν νὰ ἴδῃ περὶ ἐαυτὸν 700 καθολικοὺς ἐπίσκοπους, ἐν οἷς πλεῖστοι Ἰταλοὶ καὶ τιτουλάριοι ἐπίσκοποι *in partibus infidelium*, ἐν τῷ Βατικανῷ ἐν συνόδῳ νὰ κηρύττωσι τὸν πᾶπαν ἀλάθαστον, νὰ θέτωσι δηλ. τὴν κωρωνίδα εἰς τὸν κολοσσόν τοῦ παπικοῦ δεσποτισμοῦ παρὰ τὰς δικμάρτυρας τῶν σοφωτέρων ἀνδρῶν τῆς καθολικῆς Εὐρώπης τοῦ Δουπανλοῦ, τοῦ Γρατρῦ, τοῦ Δέλιγγερ, τοῦ Ἐφελε, τοῦ Ῥάουσερ, τοῦ Στροσσμάιερ καὶ πρὸς μέγα σκάνδαλον πάντων τῶν πεφωτισμένων καθολικῶν τοῦ κόσμου. Τοῦτον τὸν παπικὸν δεσποτισμόν, οὗ τὴν ἱστορίαν περηκλουθήσαμεν ἐνταῦθα βῆμα πρὸς βῆμα, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρις ἡμῶν, καθ' οὗ αἰετοῦ ἡγέρθησαν καὶ αὐτοὶ οἱ ἐξοχώτεροι τῶν καθολικῶν, τὸν παπισμόν τοῦτον τὸν ἐν τῇ δύσει πανταχόθεν ὑπὸ τοῦ φιλελευθέρου καὶ προοδευτικοῦ κόσμου ἀποκρουόμενον, τοῦτον τὸν παπικὸν ζυγόν, ὑφ' ὃν στενάζουσιν ὡς ὑπὸ ἐφιάλτην οἱ λαοὶ τῆς δύσεως καὶ καθ' οὗ εἶναι εἰς φανεράν ῥῆξιν πᾶσαι αἱ εὐρωπαϊκαὶ κυβερνήσεις καὶ αὐτῶν τῶν καθολικῶν λαῶν, ἐτοιμαζόνται Λέων ὁ ΙΓ' καὶ οἱ περὶ αὐτὸν Ἰησοῦιδαι δι' ἐγκυκλίου νὰ συστήσωσιν εἰς τοὺς ὀρθοδόξους λαοὺς τῆς ἀνατολῆς ἕνα ἀποδεχθῶσιν αὐτόν! Εὐχαριστοῦμεν ἐκ τῶν προτέρων διὰ τὸ δῶρον!

Οὗτος εἶναι ὁ πρῶτος λόγος, δι' ὃν ἀπέκρουσαν πάντοτε καὶ ἀποκρούουσι νῦν καὶ θὰ ἀποκρούωσιν εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα οἱ ὀρθόδοξοι λαοὶ τῆς ἀνατολῆς πᾶσαν ὑπὸ τὸν παπισμόν ὑποταγὴν ἐαυτῶν, τὸ ὅτι δηλ. ἡ ἀξίωσις τοῦ πάπα νὰ θεωρῇ ἐαυτὸν ἀρχηγὸν τῆς ἐκκλησίας καὶ νὰ ἀπαιτῇ ὑποταγὴν παρὰ πάντων εἶναι ἀβάσιμος, ἀδικαιολόγητος καὶ αὐθαίρετος, καὶ ἔμπνευσις καθαρᾶς ἀλαζονείας. Τὰ ἀνωτέρω ἀπέδειξαν ἡλίου φαινότατον, ὅτι ὁ παπισμὸς δὲν εἶναι ἵδρυμα ἀποστολικόν, ἀλλ' ὅτι κατὰ μικρὸν οἱ ἐπίσκοποι Ῥώμης ἐσφετερίσθησαν τὴν ἀπόλυτον ἐξουσίαν, ἣν εἶναι νῦν περιβεβλημένοι, καὶ τὴν ὁποίαν ζητοῦσι νὰ ἐπιβάλλωσι καὶ εἰς τοὺς μὴ καθολικοὺς χριστιανικοὺς λαοὺς. Ἐν τῷ ἐπομένῳ ἄρθρῳ θὰ ἐξετάσωμεν καὶ τοὺς ἄλλους λόγους.

Α. ΔΙΟΜΗΔΗΣ ΚΥΡΙΑΚΟΣ

